

Teatres i art comunitari: entre la participació i la instrumentalització

Publicat per [Interacció](#) [1] el 17/03/2020 - 10:05 | Última modificació: 28/04/2026 - 07:15

Aquest article analitza la incorporació de l'art comunitari en els teatres de Barcelona en el marc del que s'ha anomenat el "gir social" de les polítiques culturals. La cultura deixa de ser concebuda només com a producció artística per esdevenir també un recurs amb funcions educatives, socials i integradores. Aquesta transformació situa els equipaments teatrals en una posició ambivalent: d'una banda, com a agents culturals que amplien la participació i el vincle amb el territori; de l'altra, com a instruments d'unes polítiques que assignen a la cultura funcions que excedeixen la seva lògica pròpia.

L'article parteix d'una revisió dels marcs conceptuals que han orientat aquest desplaçament. El debat entre democratització cultural i democràcia cultural esdevé central per entendre'l. Mentre el primer paradigma s'ha centrat en l'accés a l'oferta, el segon posa l'accent en la participació activa i en la capacitat de les comunitats per intervenir en la producció cultural. Tot i això, l'anàlisi mostra que, en la pràctica, aquests dos enfocaments conviuen de manera híbrida, amb una clara hegemonia de la lògica de consum en les grans institucions.

A partir d'aquesta base, el text examina les activitats dels principals teatres de Barcelona. El recorregut evidencia que la major part de les iniciatives vinculades a l'àmbit comunitari no són pròpiament processos de creació col·lectiva, sinó dispositius de mediació, educació i desenvolupament de públics: tallers, col·loquis, projectes amb escoles o programes participatius. Només en alguns casos es poden identificar pràctiques d'art comunitari en sentit més fort, on la comunitat participa en processos de creació i no només en el consum o en activitats paral·leles.

Aquest desajust permet formular una hipòtesi de fons: el gir social dels teatres no transforma estructuralment el model cultural, sinó que el complementa. Les institucions incorporen la dimensió comunitària sense alterar substancialment les seves lògiques de producció i programació. Això es tradueix en una expansió de funcions que inclou la mediació, l'educació no formal i la intervenció social, sovint assumides pels artistes, que passen a exercir rols de facilitadors, educadors o dinamitzadors.

El text introdueix també una lectura crítica d'aquest procés. L'art comunitari apareix com un espai amb potencial transformador, però també com un camp travessat per tensions. D'una banda, pot contribuir a visibilitzar conflictes socials, generar processos de socialització i ampliar la participació cultural. De l'altra, pot esdevenir una eina de legitimitat per a polítiques que busquen resultats socials a baix cost o que desplacen cap a la cultura

responsabilitats pròpies d'altres àmbits.

Finalment, l'article apunta un límit que travessa tot el camp: la fragilitat estructural dels projectes comunitaris. La dependència de finançament públic, la precarietat dels equips i la tensió entre objectius artístics i socials dificulten la consolidació d'aquestes pràctiques. En aquest sentit, el desenvolupament de l'art comunitari no es pot llegir només com una ampliació de la política cultural, sinó com un terreny on es posen en joc les seves contradiccions més profundes.

Referència

Gázquez, R. (2019). [Els teatres de la ciutat de Barcelona i l'art comunitari: una aproximació](#) [2]. *Estudis Escènics: Quaderns de l'Institut del Teatre*, (44).

Categories: Article

Categories: Articles i anàlisi

Etiquetes: participació cultural

Etiquetes: equipaments culturals

Etiquetes: polítiques culturals

Etiquetes: educació i cultura

Etiquetes: inclusió cultural

- [3]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2020/teatres-art-comunitari>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/it22.ee44.pdf>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/3639>